

شخصیتهای فرعی، به یاد ماندنی می‌شوند. شخصیتهای فرعی می‌توانند داستان را به پیش برانند، نقش شخصیت اصلی را روشن کنند، به کار بافت و رنگ بدهند، درونمایه را عمیقتر و رنگ مایه‌های کار را گسترده‌تر کنند، و جزئیات جالب توجهی به‌حقی کوچکترین صحنه‌ها و کوچکترین لحظات کار اضافه کنند.

- گفت‌وگو، ملودی، موسیقی و ریتم متن ادبی است.
  - خلق شخصیتهای خوب، روندی پیچیده است. گیر کردن جزو این روند است. بهترین نویسندگان نیز گیر می‌کنند. توجه به تکنیکهای حل مسأله، شما را از بن‌بست می‌رهاند.
- * * *

از جمله‌ی مهمترین معضلات فیلمنامه‌نویسی در کشور ما، بی‌توجهی به امر «شخصیت‌پردازی» است. تا آن‌جا که متأسفانه فقدان عنصر «تحقیق» و جدیت در کار خلق شخصیتهای آنها را تا حد «تیب»‌های قراردادی تنزل داده است. به‌گونه‌ای که شخصیتهای در خلاء نیست. محصول محیط خویش است.

- تمام شخصیتهای پس‌زمینه‌ی اجتماعی دارند.
- مکان، بر وجوه مختلف شخصیت تأثیر دارد.

□ درک اهمیت تحقیق و درک این‌که درباره‌ی چه باید تحقیق کرد، مراحل مهمی در روند خلق شخصیت‌ها به‌شمار می‌رود.
□ تحقیق می‌تواند یکی از هیجان‌انگیزترین، خلاقترین و روح‌بخش‌ترین قسمتهای روند نگارش فیلمنامه باشد؛ راه‌تخیل را هموار می‌کند و به شخصیت جان می‌بخشد.

□ اگر شخصیتهای را با حیات عاطفی، طرز برخوردها و اصول ارزشی درآمیزند، چندبعدی خواهند شد.

□ بدون شک این ضرب‌المثل قدیمی را می‌دانید که می‌گوید: «همه‌ی ما کمی دیوانه‌ایم، و شما بیش از من!» اکثر روانشناسان به این نتیجه رسیده‌اند که مرز بین فرد عادی و غیرعادی نامشخص است. اگر شما فیلمنامه‌ای درباره‌ی فردی غیرعادی، خواه مبتلا به‌جنون جوانی، مجنون ادواری، هـ ـ هـگان دشمن‌پندار، و خواه یک روان‌پریش بنویسید، نیاز دارید که تحقیق بسیار مفصلی درباره‌ی اختلال روانی اینها انجام دهید.
□ اصولاً درام متکی به‌رابطه است و به‌ندرت درباره‌ی آدمهای تنهاست.

□ شخصیتهای بدون روابط پویا، یخ و بیمزه می‌شوند. کشمکش شخصیتهای، درام به‌وجود می‌آورد.

در عمده‌ی فیلمهای ایرانی سالیان اخیر به‌سادگی می‌توان به‌درک و دریافت شباهتهای انکارناپذیر آنها (حتی در زمینه‌ی کنشها، گفت‌وگوها و ...) نائل آمد. این استفاده‌ی افراطی از «کلشه‌ها»، تنها از «کاهلی» و «سهل‌انگاری» ناشی می‌شود. اما باید توجه داشت که تداوم این وضعیت به‌خلق تیپهایی منجر شده است که پیوسته در فیلمهای گونه‌گون جایبه‌جا می‌شوند و از این‌رو به‌مرور از امکان باورپذیری‌شان کاسته می‌شود. به‌هر روی پرداخت

همه‌ی ما کمی دیوانه‌ایم؛ و شما بیش از من!

● خلق شخصیتهای ماندگار
■ خاطره‌مقیمی

□ کتاب «خلق شخصیتهای ماندگار» اثر «لیندا سیگر» و برگردان «عباس اکبری» به‌جستاری در باب شخصیت‌پردازی در پروسه‌ی نگارش فیلمنامه می‌پردازد.

کتاب یادشده که توسط «مرکز گسترش سینمای تجربی (معاونت سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی) برای نخستین بار و در پنج‌هزار نسخه به‌چاپ رسیده، به ۱۰ فصل تقسیم شده است و در هر فصل مواردی را که لازم است رعایت کنیم تا شخصیتهای کامل ارائه کنیم نشان می‌دهد. صدالبته الگوهای شخصیت‌پردازی در کتاب «لیندا سیگر» و نمونه‌هایی که در این باب از آنها یاد می‌کند از چارچوب سینمای «هالیوود» برگرفته شده‌اند، با این حال «اصول کار» همانهایی‌اند که در کتاب آمده‌اند. ضمن این‌که باید «هویت بومی» شخصیتهای و تأثیر آن بر ابعاد پردازش آنها را نیز موردتوجه ویژه قرار داد.

نویسنده (لیندا سیگر) با بیانی زیبا و روان، هریک از این موارد را می‌شکافد و برای خلق شخصیتهایی باورپذیر - واقعی و غیرواقعی - راهی کوتاه و پیمودنی را پیش پای خوانندگان علاقمند قرار می‌دهد:

«عامل خلق شخصیت، ترکیبی از دانش و تخیل است. این کتاب، نیروی خلاقه‌ی شما را راه می‌اندازد و به‌روندی که به‌خلق شخصیتهای چندبعدی و به‌یاد ماندنی منتهی می‌شود، می‌انجامد.»

موضوعهای این کتاب درباره‌ی خلق شخصیتهای داستانی و مبتنی بر اصولی است که لیندا بسیاری از داستانهای خوب به‌دلیل وجود

مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی منتشر کرده است

- ۱- راهنمای فیلمنامه نویسی □ نوشته: سیدفیلد □ ترجمه: عباس اکبری □ بهاء: ۳۹۰۰ ریال
- ۲- خلق شخصیت‌های ماندگار □ نوشته: لیندا سیگر □ ترجمه: عباس اکبری □ بهاء: ۴۸۰۰ ریال
- ۳- چگونه کارگردانی کنیم □ نوشته: دانیل آریخن □ ترجمه: عباس اکبری □ بهاء جلد نرم: ۱۸۵۰۰ ریال □ بهاء جلد سخت: ۲۴۰۰۰ ریال

برای دریافت کتاب فوق قیمت تعیین شده را به حساب جاری شماره ۲۱۳۸۱۳ بانک سپه شعبه سیدخندان واریز و اصل فیش بانکی را به همراه آدرس دقیق به نشانی مرکز، گسترش سینمای مستند و تجربی ارسال نمایید.

آدرس: خیابان شریعتی - میدان شهید فندی شماره ۱۷ - صندوق پستی ۱۱۹۳ - ۱۶۳۱۵
تلفن: ۸۶۰۱۲۴۱ - ۲

شخصیتهای فیلمنامه از جمله توانمندیهایی است که تخصص ویژه می‌طلبد. درخارج کشور و در ساختار سینمای حرفه‌ای، «مشاوران فیلمنامه‌نویسان» این مهم را به انجام می‌رسانند اما در کشور ما، «بازنویسان فیلمنامه»، خود از جمله افرادی‌اند که گرایش درونزادی به پرسناژهای کلیشه‌ای و قراردادی دارند، چراکه سالها با آنها، نوشتاری سردستی‌شان را سامان داده، به قیمت گزاف به فروش رسانده‌اند و فیلمهای ساخته شده بر مبنای آنها نیز در جذب سلیقه‌ی نازل مخاطب انبوه موفق عمل کرده‌اند. اما برای دستیابی به پسند ممتاز

سیگر، به عنوان استاد نمایشنامه‌نویسی، کارگردان تئاتر، و - در ده سال اخیر - مشاور فیلمنامه‌نویسی، کشف کرده است. او برای نوشتن این کتاب با بیش از سی نویسنده که این مباحث را تصدیق و تأیید کرده‌اند، مصاحبه کرده است؛ این نویسندگان عبارتند از: رمان‌نویسان، فیلمنامه‌نویسان سینمایی و تلویزیونی و آگهیهای تبلیغی و نمایشنامه‌نویسان. اما از آن‌جا که کار سیگر، فیلمنامه‌نویسی است، اکثر مثالها را از سینما و تلویزیون انتخاب کرده است. اکثر مثالهای ادبی، از رمانها و نمایشنامه‌هایی‌اند که فیلم شده‌اند. از این رو فیلمها یا رمانها برای بیشتر خوانندگان آشنا نیستند.

در پایان هر فصل خلاصه‌ی مطالب آن ارائه شده است تا بدین ترتیب، خواننده نیز در یافته‌هایش را در معرض یک نتیجه‌گیری و جمع‌بندی کلی قرار دهد. به علاوه هر فصل دربرگیرنده‌ی بخشی است تحت عنوان «بررسی ویژه» که در این بخش، نویسنده به نقد و کاوش در مورد شخصیت‌پردازی در آثار شاخص و صاحب نام می‌پردازد.

«لیندا سیگر» می‌نویسد: «خلق شخصیتهای به یادماندنی یک روند است. گرچه بعضی نویسندگان باور دارند که نمی‌توان این کار را آموزش داد، اما من به عنوان مشاور آموخته‌ام که می‌توان با ترفندهایی شخصیتهای بسیار بهتر پرداخت.»

بد نیست برخی از فرازهای کتاب را با هم مرور کنیم:

□ بسیاری از استادان نویسندگی می‌گویند: درباره‌ی چیزی بنویسید که می‌شناسید. مخاطب عام و نیز تأثیرگذاری ماندگار بر ذهن مخاطب از طریق شخصیتهای باید فکر نویی کرد. به این معنا که باید پروسه‌ی نگارش فیلمنامه و ضرورت تحقیق را به‌جدا گرفت تا محصول کار در مختصات یک اثر مطلوب جای گیرد.

البته نمی‌توان از نظر دور داشت که در این راستا نقش معاونت امور سینمایی و سایر مراکز پژوهشی و فرهنگی بسیار کارساز است. چراکه می‌توانند امکان پژوهش و تحقیق را آن‌چنان که باید و شاید برای فیلمنامه‌نویسان مستعد فراهم آورند (ایجاد کارگاههای فیلمنامه‌نویسی یکی از این راههاست) و ضمناً فیلمنامه‌نویس را از نظر اقتصادی در زمانی که مشغول تحقیق است تأمین نمایند.

انتشار کتابهای تخصصی و آکادمیک نیز از جمله اقدامات کارساز دیگر است. کتاب «خلق شخصیتهای ماندگار» نمونه‌ی خوبی از این دست محسوب می‌شود. ■

ژوئیه‌شکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی